

Dr. Oláh Éva (1943–2019)

Dr. Oláh Éva professor emerita, a jelenlegi magyar orvostudomány kiemelkedő, sokszínű egyénisége türelemmel és alázattal viselt betegségben 2019. április 3-án Debrecenben elhunyt. A Debreceni Egyetem saját halottjának tekintette, temetése Debrecenben, 2019. április 24-én volt.

Oláh Éva 1943. december 17-én Berettyóújfaluban született. Református lelkész édesapját egyévesen elvesztette, és kétévi házasság után megözvegyült édesanyjával és húgával együtt küzdötték végig a háború alatti és utáni éveket. Édesanyja magyar–történelem szakos tanár volt, és kántorként gyakran vett részt a nagyapja istentiszteletein. Érthető volt Éva rendíthetetlen ragaszkodása Édesanyjához az utolsó évtizedeiben is, aki lánya gondoskodásának is köszönhetően 2018-ban, 100 éves korában hunyt el.

Gimnáziumba Debrecenben járt, mindig büszkén emlegette kitért tanárait, ott végezte orvosegyetemi tanulmányait is, bár a családban az orvosi pályának nem volt előzménye. Minden vizsgája kivétel nélkül jeles volt, ezért 1968-ban „*Sub auspiciis rei publicae popularis*” kitüntetéssel avatták orvosdoktorrá.

Már gimnazista korában megismerkedett az akkor hatodéves Ács Gézával, akihez örök szerelem kötötte. Ötödéves korában (1967) megszületett Géza fiuk, majd rá két évre (1969) Péter. Férje baleseti sebész lett, fiaik is az orvosi pályát választották, mindketten Debrecenben végeztek, évek óta Floridában élnek, Géza patológus, Péter hematológus-onkológus. Hat unokával ajándékozták meg Szüleiket.

Éva végzését követően, 1968-ban nyert kinevezést az Egyetem Gyermekklinikájára, ahol 51 éven át megszakítás nélkül dolgozott. 1972-ben csecsemő- és gyermekgyógyászatból, 1980-ban humángenetikából, majd klinikai genetikából szerzett szakorvosi képesítést. Érdeklődése a klinikai genetika, ezen belül az onkogenetika felé irányult. E témakörben védte meg 1981-ben kandidátusi, majd 1991-ben MTA-doktori értekezését. A Gyermekklinikán klinikai gyakornokként, osztályvezető tanársegédként, egyetemi adjunktusként, 1989-től egyetemi docensként, és a klinika 1973-ban általa alapított genetikai laboratóriuma és genetikai munkacsoportja vezetőjeként dolgozott. Szakmai tapasztalatait a dániai John F. Kennedy Intézetben (Chromosom-laboratoriet, Glostrup, 1979, 1980) és az Egyesült Államokban (National Cancer Institute, National Institute of Health, Bethesda, 1992) Fogarty-ösztöndíjjal töltött hosszabb tanulmányútjain gazdagította.

1992-ben egyetemi tanárrá és a Gyermekklinika igazgatójává nevezték ki. Tizenöt éven át (1992–2007) irányította a Gyermekklinika betegellátó, oktató- és tudományos munkáját. 2007. július 1-jétől, klinikaigazgatói megbízatása lejártát követően, a Gyermekklinikán létesített Klinikai Genetikai Központ szakmai igazgatója. 2014-től professor emeritaként folytatta oktató- és tudományos munkáját. 2010-ben megbízást kapott a Debreceni Egyetem Professzori Klub működésének beindítására és az elnöki feladatok ellátására. Az országban egyedülálló klubnak mintegy 100 professzor aktív tagja van, és Professzor Asszony több mint 130 tudományos, kulturális rendezvényt szervezett.

Klinikaigazgatóként a gyógyító munka színvonalának emelésére, a szükséges feltételek megteremtésére törekedett. Beruházásai és fejlesztései között kiemelkedő jelentőségű a *gyermeksebészeti osztály* és a *műtöblook* felújítása, valamint a *sebészeti munkacsoport* újjászervezése. E periódus fontos beruházása a Gyermekklinika *nyugati szárnyának megépülése*, amely 1200 m²-en, négy szinten az új pulmonológiai osztály és járóbeteg-rendelők, diagnosztikus egységek korszerű körülmények közötti elhelyezését tette lehetővé. A tetőtérben orvosi szobák és egy oktatószoba, a „*Kövér Béla-terem*” kialakítására került sor. A földszinten egy ökomenikus kápolnát rendeztek be a beteg gyermekek és szüleik számára. Az *Intenzív Osztály rekonstrukciója* mellett a *Szontágh Könyvtár* és a klinika többi osztályának felújítására, *anya-gyermek szobák* kialakítására, a gyermek *művese-állomás* korszerűsíté-

sére és új dializáló készülékekkel való felszerelésére is sor került. Az anyagi forrást az Egyetemtól kapott támogatás mellett műszerpályázatok, a klinika általa alapított „Gyermekeinkért” alapítványa, más alapítványok és civil szervezetek adományai, jótékonyági rendezvények bevételei tették lehetővé.

A 2007-ben bekövetkezett igazgatói váltást követően a klinikán 1973-tól általa vezetett genetikai munkacsoport jogutódjának a szakmai igazgatója volt nyugdíjazásáig. A betegellátás terén feladata a *veleszületett rendellenességek* és az *infertilitás* genetikai hátterének tisztázása, a *malignus vérképzőszervi betegségben* szenvedő gyermek és felnőtt betegek specifikus genetikai eltéréseinek kimutatása és klinikai, diagnosztikus és prognosztikai szerepének tanulmányozása. A hagyományos kariotipizálást korszerű molekuláris citogenetikai, majd molekuláris genetikai módszerekkel egészítették ki.

A klinika *graduális és posztgraduális oktatómunkájának* aktív részese. Évtizedeken át oktatta a gyermekgyógyászatot és a klinikai genetikát a magyar és külföldi orvostanhallgatóknak, a gyógytornászoknak és más kar hallgatóinak. Elsőként vezette be hazánkban az onkogenetika oktatását. Kreditkurzusai kedveltek voltak a hallgatók körében. Több ízben elnyerte „Az év oktatója” címet. Igazgatói periódusa alatt a *szakorvosképzésben* grémiumvezetőként szervezte és irányította a régió gyermekgyógyászainak szakorvosképzését és továbbképzését, valamint a klinikai genetikai szakorvosképzését. Munkatársai oktatását és a régió gyermekgyógyászaival való kapcsolatteremtést szolgálta a „*Nagyerdei Gyermekgyógyászati Esték*” ülésorozatot, amelyet évente hat alkalommal tartottak. Tartós szakmai kapcsolatot épített ki a New-Brunswick-i St. Peter's Medical Center Neonatológiai Osztályával, ami az amerikai kollégák által évente Debrecenben tartott országos továbbképzések mellett a nővérek és orvosok amerikai tanulmányútajait is lehetővé tette.

Az általa írt és szerkesztett könyvek, „*A klinikai genetikai alapjai*” (Medicina, 1999), „*Gyermekgyógyászati kézikönyv*” (Medicina, 2004, 2008), majd a „*Klinikai genetikai*” (Medicina, 2015) a hallgatók és szakorvosjelöltek képzését segítették. Utolsó hónapjaiban a Gyermekgyógyászati kézikönyv 3. kiadásának előkészületein dolgozott.

A Tudományos Diákkör munkájában témavezetőként, bírálóként, a helyi és országos Tudományos Diákköri Tanács tagjaként, illetve az Orvostudományi Szakbizottság elnökeként vett részt. Számos helyi és országos díj mellett két hallgatója nyerte el az egyetem *Weszprémi-díját* és az MTA „*Pro Scientia*” Érem kitüntetését (1991, 1993).

Az irányításával végzett tudományos munka három fő területre összpontosult: (1) *Malignus vérképzőszervi betegségek szerzett genetikai jellemzőinek kimutatása, valamint diagnosztikai és prognosztikai jelentőségük vizsgálata*. Megfigyeléseik úttörő jellegűek voltak hazánkban, valamint nélkülözhetetlenek a hematológiai diagnosztikában és a személyre szabott kezelési módok megválasztásában. (2) *A veleszületett rendellenességek klinikai és ge-*

netikai diagnosztikája. Az elmúlt négy évtized alatt több ezer többszörös rendellenességben szenvedő gyermek és hozzátartozóik genetikai vizsgálatát végezték el széles körű hazai és nemzetközi kollaborációban. (3) *A férfi és női meddőség hátterében álló genetikai tényezők tanulmányozása* segít az utód genetikai kockázatának megítélésében és az in vitro fertilizáció legígéretesebb módjának megválasztásában.

2011-ben a Ritka Betegségek Tanszékkal együttműködve létrehozta az MTA DAB „*Klinikai genetikai és ritka betegségek*” munkacsoportját az egyetemen folyó genetikai kutatások és diagnosztikai munka harmonizálása érdekében.

A klinika munkatársai által igazgatói periódusa alatt megszerzett tudományos fokozatok száma: két MTA-doktori, három habilitáció és 11 PhD-értekezés. Saját publikációs aktivitását az öt könyv és 66 könyvfejezet mellett 167 közlemény (83 magyar, 84 angol nyelvű) jelzi. Irányításával számos országos és nemzetközi kongresszus megrendezésére került sor Debrecenben.

Funkciók bizottságokban és tudományos társaságokban. Évtizedeken át dolgozott számos egyetemi, centrum- és kari szintű bizottságban, a Klinikai Etikai Albizottság elnöki funkcióját 20 éven át látta el. A hazai szakmai közéletben a Magyar Gyermekorvosok Társasága vezetőségi tagjaként, majd elnökeként (1995–1999), a Magyar Humángenetikai Társaság elnökeként (2001–2004), a Genetikai és a Gyermekgyógyászati Szakmai Kollégium tagjaként, majd 2011–2016 között a Szakmai Kollégium Klinikai Genetikai Tagozata elnökeként vett részt. Tagja volt az MTA Orvosi Osztálya I. és II. sz. Doktori Bizottságának (2000–2008), valamint három ciklusban az MTA Doktori Köztestületének (1999–2005), részt vett az OTKA és ETT Bíráló Bizottság munkájában. A Koraszülöttmentő Közalapítvány elnökeként miniszteri felkérésre megszervezte a koraszülöttek szállításának országos rendszerét.

A nemzetközi gyermekgyógyászati szakmai közélet aktív részeseként több mint 10 éven át képviselte a magyar gyermekorvosokat az Európai Unió gyermekgyógyászati szervezetében (European Academy of Pediatrics: EAP). 2003 és 2007 között az Európai Gyermekgyógyász Társaság (European Pediatric Association: EPA) társelnöke, majd 2007 és 2010 között a gyermekgyógyász világszervezet (International Pediatric Association) európai régiót képviselő választott elnökségi tagja. Számos európai kongresszus, valamint a 2010-ben Johannesburgban tartott világkongresszus tudományos bizottságának tagja.

Munkásságát számos kitüntetéssel ismerték el:

Felsőoktatási Érdemérem	(1968)
Kiváló Munkáért	(1986)
„Pro Universitate”	(1995)
MTA „Pro Scientia” oktatói oklevél	(1993, 1995)
Széchenyi Professzori Ösztöndíj	(1997–2000)
Schöpf-Merei Ágoston-díj	(1999)
ÁOK Év Oktatója	(1999, 2001, 2002, 2006, 2007)

A Magyar Felsőoktatásért Emlékplakett	(2001)
Debrecen Megyei Jogú Város „Pro Urbe” díja	(2002)
ÁOK Kiváló Oktatója	(2003)
Orvosi Hetilap „Markusovszky-díj”	(2002, 2007)
Markusovszky Lajos Emlékérem	(2004)
Went István Emlékérem	(2004)
Semmelweis-díj	(2005)
Apáczai-Csere János-díj	(2007)
„A Debreceni Egyetemért” emlékplakett	(2007)
Hajdú-Bihar megyei Önkormányzat	
Bocskai-díj	(2009)
Kulin-emlékérem	(2010)
Pedagógus Szolgálati Emlékérem	(2013)
Tankó Béla Emlékdíj	(2013)
Elismerő Oklevél (DE OEC Centrum Tanácsa)	(2013)
Hajdú-Bihar Megyei Prima Díj	
„Magyar Tudomány” kategóriában	(2013)
Berettyóújfalui díszpolgára	(2017)
Kerpel-Fronius Ödön-emlékérem	(2017)

Őszinte barátság és kölcsönös megbecsülés kötött össze Oláh Évával. Egyetemi éveink alatt tanulmányi felelősökként tevékenykedtünk, majd végzés után egymástól függetlenül mindkettőnk tudományos érdeklő-

dése az akkor még gyakorlatilag ismeretlen klinikai genetika lett. Nem rivalizáltunk, az egymástól eltérő szakmai érdeklődésű két „genetikai fellegvár” jól megférte együtt az egyetemen. Később egymás könyveibe írtunk fejezeteket és támogattuk egymást, ahol tudtuk. Éva tudása, szorgalma és igényessége mindnyájunk számára példaértékű volt.

Éveken át élete utolsó napjáig a Markusovszky Lajos Alapítvány Kuratóriumának elnökeként nagy felelősséggel irányította az 1857-ben alapított, a magyar orvosi sajtókultúra hungarikumának tekinthető Orvosi Hetilap zavartalan és magas színvonalú tevékenységét. A Kuratórium felkérésére 2017-től én lettem az Orvosi Hetilap főszerkesztője, és a stafétabot átvételét/átadását a 2016 őszén már súlyosan beteg Rácz Károly professzortól nagy empátiával és tapintattal egyengette.

Oláh Éva professzor tartalmas és szép életet élt, mély nyomot hagyva nemcsak a debreceni és a hazai, hanem a nemzetközi orvostudományban is. Életművét és kedves egyéniségének emlékét életünk végéig kegyelettel ápoljuk és megőrizzük.

Papp Zoltán dr.

„A sors választott embere a maga hivatását megérzi.” (Kölcsey Ferenc)